

Estonia "Luikede järv" külaliseten

Tiit Härmi draamaballett, milles rööbiti puhtantsulisuse elamusega on mänguliselt rõhutatud peategelaste hingevõitlust, puhtaid armutundeid, võimuahnust ja valskust – etendub "Estonias" täissaalidele alates esietendusest novembris 2002. Ja kindlasti kevadhooaja lõpuni mais.

Aprilli esimesel nädalal esines Estonia balletitrupp Malmö Linnateatris neli korda täissaalidele. Kahes esimeses etenduses tantsisid peaosalisi Vladimir Arhangeliski ja Marina Chirkova, kahes viimases etenduses oli luigeprintsess Kaie Kõrb,

meie *prima ballerina assoluta*, ja tema prints Sergei Bassalajev. Mõlemad paarid sai tormilise aplausi osaliseks.

Varemalt on esinenud "Estonia" balletitrupp Malmö Tshaikovski balletiga "Pähklipureja".

KAIE KÕRB tantsis Malmö oma partneri Sergei Bassalajeviga.
(Foto: Estonia fotokogu)

Ballettmeister Tiit Härmile on avaldatud kiitust tema omapärase süzheele lähenemise eest, aga ka laimust, osalt vanema põlve balletitraditsiooni austajate poolt. Meie ei soovi ju näha Shakespeare'i Hamletit frakis, Scarpiat Gestapo ülemuse mundris või paljaspäiseid jaanalinde meenutavaid luikesid nagu Birgit Cullbergi poeg Mats Ek need Rootsis lavale tõi.

Allakirjutanut "prepareeriti" Tallinnas viibimise ajal nii ühe kui teise leeri poolt, aga eks oma silm on kuningas.

Esiteks tuli kergendusega kogada, et Tiit Härmi "Luikede järv" viib meid ikkagi muinasjutu hõrgutavasse maailma ja et selles on küllaltki traditsioonilisi Tshaikovski ajastu koreograafide sugemeid. Aga Härmi arusaam on hoopiski teine.

"Mis on luikede järv?" küsib ta sisuka kavavoldiku eessõnas. "See on prints Siegfriedi unelmate maailm, milles ta leiab harmoonia." Ta on loonud ka oma armastuse ja mürtsu ideaali, õilsuse ja üllameelsuse sümboli. Tegelikult ei eksisteeri ei luigeprintsesse ega järve... Härmi loodab, et tema lavastatud etendus puudutab "meie hingekeeli" ja et luik on hinge ilu kehastus.

Võib-olla on tahtlikult või tahtmata eeskujuks olnud Tshaikovski kaasaegne, Baieri hullumeelseks peetud kuningas Ludwig Teine (1864–1886), kes ei hoolinud riigiasjadest, vaid ehitas mägedesse ebamaiselt romantilisi losse nagu Schloss Neuschwanstein, ja oli kaunite kunstide heldekäeline metseen, mis tema kuningriigi viis pankroti äärele ja tema enda hukatus.

Nii on ka lavakujundajast veteran Eldor Renter valinud balleti taustaks kõrgel mäge-

des Neuschwansteini meenu-tava lossi.

Renter oma loomingutuhi-nas soovinud anda kuhjaga hiilgust ja rikkust, aga paraku jääb "Estonia" lava tema ideedele liiga kitsaks. Särava uhkusega ülekoormatud ballisaali sügavust on aga saavutatud peeglite efektiga, mida Renter edukalt kasutas ka Verdi "Nabucco". Kindlasti andis Malmö Linnateatri avar ja sügav lava hoopis efektsema mulje.

Renteri loodud kostüümide vastavad muinasjutumaailma pillavale rikkusele ja särale. Võtame luubi alla kasvõi intrigeerija peaminister von Rothbarti laia keebi kullaka voodri, kuhu on tikitud riigioün, valitseja kepp ja kroon. Samuti on hingematvalt elegantseid prints Siegfriedi regendist ema tualetid. Veidi segadust tekitavad ungari, hispaania, napoli ja poola pruudid ja tantsupaarid. Tavapärastest rahvariistest pole siin jälgegi. Ungarlastel on rohuohelises leopardi kunstnahast ääristustega ja poolakad kompvekiroosas valgete nahkääristega riietuses. Traditsioonilised on muidugi luikede ja õukondlaste kostüümid.

Kavavoldiku statistikat tsiteerides tuleks mainida, et kostüümide jaoks läks vaja 7600 kunstkalliskivi, 900 grammi litreid, umbes 2000 meetrit kuld- ja hõbepaela ning pitsi, 231 kilomeetrit niiti. Kostüüme oli kokku, 134, jalanõusid 90 paari. Valmistamisega tegeles juunist möödunud aasta novembrini 29 inimest, keda juhendas Klarika Lepp. Dekoratsiooniala juhatajal Külli Roodil kulus muuhulgas 200 kilo liimi, 450 meetrit puuvillast riiet, 440 ruutmeetrit gobeläntüllit ja 5 kilo kullapulbrit

Lavakujundusest kriitiliselt kõneldes võiks mainida

e järv" külalisetendustel Malmös

Ballettmeister Tiit Här-mile on avaldatud kiitust tema omapärase süzheele lähememise eest, aga ka laitust, osalt vanema põlve balletitraditsiooni austajate poolt. Meie ei soovi ju näha Shakespeare'i Hamletit frakis, Scarpiat Gestapo ülemuse mundris või paljaspäiseid jaanalinde meenutavaid luikesid nagu Birgit Cullbergi poeg Mats Ek need Rootsis lavale tõi.

Allakirjutanut "prepareeriti" Tallinnas viibimise ajal nii ühe kui teise leeri poolt, aga eksi oma silm on kuningas.

Esiteks tuli kergendusega kogeda, et Tiit Härmi "Luiked järv" viib meid ikkagi muinasjutu hõrgutavasse maailma ja et selles on küllaltki traditsioonilisi Tshaikovski ajastu koreograafide sugemeid. Aga Härmi arusaam on hoopiski teine.

"Mis on luiked järv?" küsib ta sisuka kavavaldiku eessõnas. "See on prints Siegfriedi unelmate maailm, milles ta leiab harmoonia." Ta on loonud ka oma armastuse ja mõrja ideaali, õilsuse ja üllameelsuse sümboli. Tegelikult ei eksisteeri ei luigeprintsesse ega järve... Härmi loodab, et tema lavastatud etendus puudutab "meie hingekeeli" ja et luik on hinge ilu kehastus.

Võib-olla on tahtlikult või tahtmata eeskujuks olnud Tshaikovski kaasaegne, Baieri hullumeelseks peetud kuningas Ludwig Teine (1864–1886), kes ei hoolinud riigiasjadest, vaid ehitas mägedesse ebamaiselt romantilisi losse nagu Schloss Neuschwanstein, ja oli kaunite kunstide heldekäeline metseen, mis tema kuningriigi viis pankroti äärel ja tema enda hukutas.

Nii on ka lavakujundajast veteran Eldor Renter valinud balleti taustaks kõrgel mäge-

des Neuschwansteini meenu-tava lossi.

Renter oma loomingutuhinas soovinud anda kuhjaga hiilgust ja rikkust, aga paraku jääb "Estonia" lava tema ideele liiga kitsaks. Särava uhkusega ülekoormatud ballisaali sügavust on aga saavutatud peeglite efektiga, mida Renter edukalt kasutas ka Verdi "Nabuccos". Kindlasti andis Malmö Linnateatri avar ja sügav lava hoopis efektsema mulje.

Renteri loodud kostüümid vastavad muinasjutumaailma pillavale rikkusele ja särale. Võtame luubi alla kasvõi intrigeerija peaminister von Rothbarti laia keebi kullaka voodri, kuhu on tikitud riigiõun, valitseja kepp ja kroon. Samuti on hingematvalt elegantsed prints Siegfriedi regendist ema tualetid. Veidi segadust tekitavad ungari, hispaania, napoli ja poola pruudid ja tantsupaarid. Tavapärastest rahvarietetest pole siin jälgegi. Ungarlased on rohrohelises leopardi kunstnahast ääristustega ja poolakad kompvekirosas valgete nahkäärstega riietuses. Traditsioonilised on muidugi luiked ja õukondlaste kostüümid.

Kavavaldiku statistikat tsiteerides tuleks mainida, et kostüümide jaoks läks vaja 7600 kunstkalliskivi, 900 grammi litreid, umbes 2000 meetrit kuld- ja hõbepaela ning pitsi, 231 kilomeetrit niiti. Kostüüme oli kokku, 134, jalanõusid 90 paari. Valmistamisega tegeles juunist möödunud aasta novembrini 29 inimest, keda juhendas Klarika Lepp. Dekoratsiooniala juhatajal Külli Roodil kulus muuhulgas 200 kilo liimi, 450 meetrit puuvillast riidet, 440 ruutmeetrit gobeläntulli ja 5 kilo kullapulbrit.

Lavakujundusest kriitiliselt kõneldes võiks mainida

kobakatest kividest müüri ja järveäärset liiga kitsast torni, mis on Rothbardi peidupaigaks ja kus ta kaunis arusaamatult sureb. Mitte võidetuna kahevõitluses printsiga, vaid noormehe ülla armastuse ülevõimust!

Ka on järvel liuglevad luiged rohkem ümmargused martsipanist pallid kui pika-kaelalised nõiutud sulgjad printsessid. Lavakunstnik andestagu viimast võrdlust.

Loomulikult ei pettu ükski balletomaan lavastaja Härmi koreograafias. Siin on graatsilisi luiked etteasteid, nelja väikese luige kergelt hõljuv lühiesinemine – *pas de quatre* armastajapaari lüürilised *adagio*'d ja kummagi soolod, musta luige tormilisus ballisteenis ja printsi südantlõhestav ahastus pettuse silmapilgul.

Printsi rollis on Vladimir Arhangeliski melanhoolne isegi õnnehetkeil. Siinjuures peab rahuldusega mainima peategelaste dramaatilist väljendusvõimet: näeme selgesti, kuidas Rothbart oma musta luigest tütreaga intrigeerib nõrgaloomulist printsi manipuleerides, kes riigi valitsemisest ei hooli. Kuidas tema ema pojalt seisusekohast abielu kategooriliselt nõuab. See kooskõla tantsu ja teatri vahel annab balletile, mille visandi Tshaikovski aastal 1871 Da-

võdovite perekonna mõisas suvitades laste jaoks komponeeris, tugevat kaalu juurde.

Oma unelmate maailma lõplikult põgenevat, luigeprintsessi kaotanud prints Siegfried jääb usutavaks kujuks viimse momendini.

Odette-Ottilie topeltosas on Marina Chirkova parem kurja võrgutaja musta luigena kui lüürilise kurva Odette rolli. Vastupidi on aga Kaie Kõrb karismaatilise Odettena tõeline lüüriliselt ebamaine olevus.

Veenev oli võimuahne von Rothbart Sergei Fedossejev ja emalikult range regentprintsess Lemme Järvi, kuna mõlemaile oli Tiit Härmi peale tantsulise osa andnud ka tubli annuse dramaatilist väljendusvormi.

Rõõm oli allakirjutanule esmakordselt Rahvusooperi laval näha solistina poola pruudi soolos eksoteiliselt kaunist ja tehniliselt kindlat Dagmar Rang-Saali.

Corps de Ballet näib olevat üha distsiplineeritum.

Rahvusooperi muusikaline juht ja dirigent Arvo Volmer ning Malmös dirigentipuldil olnud noorem põlve tõusev täht Aivo Välja olid heas vormis sümfooniaorkestri inustunud maestrotena.

Etendust nautis Tallinnas
KARIN SAARSEN

"Luiked järv" sai kiita

Estonia külalisetendused läksid Eesti ajalehtede andmeil Malmös edukalt.

"Luiked järve" etendused läksid täissaalidele. Kvällsposten nimetas balletti hiilgavaks vaatamänguks. Eriti tõsteti esile soliste Marina Chirkovat, Vladimir Arhan-

gelskit ja Sergei Fedossejevit, samuti kiideti ansamblistseeni. Skånska Dagbladet kirjutas, et Tiit Härmi tegi erakordse töö, andes etendusele väheste vahenditega kerge elegantsi. Valgustust ja kujundust nimetatakse efektseks.

"Eesti Päevaleht", Stockholm

17. II '03